

Kap 5 : ”Farliga förälskelser kring tronen”

Arvprinsarnas kärleksliv styrdes av de sedan länge inaktuella §5 och §6 i 1810 års successionsordning:

§5. Prins och prinsessa av det kungl. huset må ej gifta sig, med mindre regeringen på hemställan av Konungen därtill lämnat samtycke. Sker det ändock, have han eller hon förverkat arvsrätt till riket för sig, barn och efterkommande. Lag samma vare, om han, med eller utan sådant samtycke, tager till gemål enskild svensk mans dotter.

§6. Prinsessor av det kungl. huset må ej träda i gifte utan Konungens vetskap och samtycke.

Lagen tolkades som att det inte räckte för kungahuset att gifta sig adligt utan att bruden eller brudgummen måste vara kunglig. I lagen fanns ingen bestraffning utöver att förlora arvsrätten men konsekvenserna skärptes med tiden till att förlora bördstitel, apanage, ordnar, pass och t o m att uteslutas ur familjegemenskapen. Allt eftersom kungahuset förlorade sin reella makt upplevdes det som viktigt att poängtera anor och respektabilitet.

Oscar IIs söner: (1) Arvprins Oscar gifte sig 1888 med den lågadliga Ebba Munck av Fulkila. Han förlorade arvsrätten men fick behålla prinstiteln som en personlig bördstitel. (Som en följd därav blev sonen Folke Bernadotte aldrig prins.) (2) Arvprins Eugen förblev ogift. (Han påstod att det var ett avtal med fadern; i utbyte mot att stå till tjänst för tronföljden fick han ägna sig åt måleriet under tiden.) (3) Arvprins Carl jr, son till arvprins Carl, gifte sig med grevinnan Elsa Rosen 1937 och förlorade arvsrätten och prinstiteln. (Carl jr fick dock en personlig prinstitel av sin svåger Leopold III av Belgien; detta har tolkats som att lagen luckrades upp 1937 men det är nog ett missförstånd.¹)

Gustaf Vs söner: (1) Arvprins Gustaf Adolf gifte efter sin första hustrus död om sig med den engelska markisinnan Lady Louise Mountbatten. Eftersom hon var född von Battenberg angliciserade hon liksom resten av släkten efter första världskrigets slut sitt namn till Mountbatten och avsåg sig samtidigt sin prinsesstitel och blev markisinna, en titel i rang mellan greve och hertig. Svenska utrikesdepartementet lät göra en genealogisk utredning för att tysta protesterna mot giftermålet.² (2) Arvprins Wilhelm gifte efter skilsmässan från den ryska storfurstinnan Maria Pavlovna aldrig om sig utan sammanbodde 1914-1952 med fransyskan Jeanne de Tramcourt som ingen låtsades existera. Hans son arvprins Lennart gifte sig 1932 med den ofrälse Karin Nissvandt och förlorade arvsrätten och prinstiteln.

Gustaf VI:s söner: (1) Arvprins Sigvard gifte sig 1934 med tyskan Erica Patzek och förlorade arvsrätten och prinstiteln. (2) Arvprins Bertil förblev länge ogift. (Enligt egen uppgift av plikt-känsla.) Han sammanbodde med engelskan Lilian Craig som ingen låtsades existera. När de gifte sig 1976 hade bestämmelserna i successionsordningen ändrats varför han fick behålla sin ställning som arvprins och hon fick en personlig prinsesstitel. (3) Arvprins Carl Johan gifte sig 1946 med den ofrälse Kjerstin Wijkmark och förlorade arvsrätten och prinstiteln. Både Sigvard & Carl Johan fick gifta sig utomlands eftersom Gustaf V ej godkände äktenskapet. Om

¹ Tronföljden. Vecko Journalen, 1947:7.

² Erik Lindorm. Ny svensk historia: Gustaf V och hans tid 1919-1927. 1979, s 240.

vigsselförbudet var lagligt eller ej undandrar sig min bedömning. Prästerna var ämbetsmän i Svenska statskyrkan så kanske de fick rätta in sig i leden.

1951 meddelade Gustaf VI att Sigvard, Carl Johan och Lennart med hustrur och bröstarvingar av kung Leopold III av Belgien tilldelats titlarna greve eller grevinna af Wisborg. Titelgrädet tycks i samband med Gustaf VIs begravning 1973 ha urartat i rena familjegrädet så att prins Bertil ville förbjuda sina två bröder Sigvard och Carl Johan att ledsaga faderns kista till den sista vilan. Sigvard försökte senare återfå sin prinstitel. Carl Johan tyckte Sigvard skulle låta bli och citerade med gillande sin hustrus kommentar: Man ska inte gråta över spilld mjölk. Särskilt inte om man spillt ut den själv.

Det mesta av ovanstående ägde rum innan CG kom till världen. Sigvard Bernadotte förlorade t ex sin prinstitel genom ett regeringsbeslut 1934.³ Det som CG hade personlig erfarenhet av var prins Bertils förhållande med engelskan Lilian Craig (f. Davies), prinsessan Margarethas affär med den skotske adelsmannen Robin Douglas-Home och sina farbröders äktenskap. Gustaf VIs roll i alla tre fallen var uppenbarligen en tankeställare. Men till saken ...

* * *

Under Gustaf VIs regeringstid hade Sverige två arvprinsar eller vikarierande kungar, brodern prins Wilhem (1884-1965) och sonen prins Bertil (1912-1997). Under tiden på sjökrigsskolan inledde prins Bertil ett förhållande med den två år yngre officersdottern Margareta Brambeck (1914-2002) och senare dottern till en finsk affärsman Antoinette Decker (1910-1989). Han skickades i båda fallen utomlands för att komma över dem.⁴ Under kriget arbetade han som marinattaché i London. Han träffade då fotomodellen, sångerskan m m Lilian Craig (1915-2013) som han inledde ett förhållande med 1943. Förhållandet har skildrats i prins Bertils memoarer: "Prins Bertil berättar" från 1983 och i två biografier: Fabian af Petersén "Prins Bertil : ett liv" från 1992 och Prinsessan Lilian, Omar Magnergård & Elisabeth Tarras-Wahlberg "Mitt liv med prins Bertil" från 2000 utan att särskilt många detaljer kommit fram om henne. Den ytterligare information som redovisas nedan är baserad på släktforskning av Ted Rosvall⁵, intervjuer med paret och "bifynd" ur alla tänkbara källor.

Lilian (Lillian) May Davies, född den 30 augusti 1915, var dotter till lagerarbetaren m m William John Davies (1892-1956) och affärsbiträdet Gladys Mary Curran (1895-1942). Lilian blev till i industristaden Swansea i Wales. Äktenskapet ingicks i april 1915 under tiden som fadern var inkallad till militärtjänst. Föräldrarna separerade i början av 1920-talet men skilde sig inte förrän 1939. Anledningen till att skilsmässan dröjde så länge var lagstiftningen. Fram till 1937 var långvarig separation inte ett giltigt skäl för att upplösa äktenskapet. Efter 1937 kunde äktenskapet upplösas om separationen varat i tre år och om samlevnaden inte återupptagits inom två år efter det att ena parten anhållit om skilsmässa. Gladys gifte om sig med bokhållaren Harold Powlson. Även fadern gifte om sig och Lilian har två halvsysstrar som hon dock inte haft någon kontakt med.⁶

Hemmet i Swansea, de bodde hos morföräldrarna, var fattigt men propert. Lilian gick i sjuårig folkskola och hjälpte därefter till hemma. Hon vantrivdes i Swansea, ett litet, sotigt och fult

³ Bengt Ljungqvist. Hovet om Sigvard Bernadottes anspråk på prinstiteln: Kungen ändrar sig aldrig. Dagens Nyheter, 2001-05-26.

⁴ Fabian af Peterséns. Prins Bertil : Ett liv. 1992.

⁵ Ted Rosvall. Bernadotteättlingar. Rosvall Royal Books, 1992.

⁶ Georg Cederskog. Prinsessan Lilian - en askungesaga. Expressen, 1997-04-06.

gruvsamhälle. ”Sällan upplevde jag någon glädje eller något positivt. Tillvaron var bara ett stort ingenting.”⁷ Någon gång 1931-1935, 1933 verkar troligast, flyttade hon till London där hon gick en privat teaterskola för en Mrs Winsborough. Efter den fick hon arbete på en modellagentur och förekom i modetidningar som Vogue och Harper's Bazaar. Uppdragen bestod i att visa hattar, handskar och andra accessoarer. Hon medverkade i reklamfilmer och hade statistroller. Hon turnerade i pjäser, varietéer och baletter. Ibland sjöng hon. Rösterna var melodisk om än svag. Någon vidare artist var hon inte men hon var mycket vacker, hon påminde om Marlene Dietrich eller Veronica Lake, och man hade roligt i hennes sällskap. ”Det fanns något speciellt hos henne redan som barn. De såg alla väldigt bra ut i familjen. Men Lilian var alldeles särskilt vacker. Vi brukade reta henne för hennes lustiga uppnäsa men hon hade en sorts aura av luftande, av älva – en egenskap som fick henne att alltid skilja sig från mängden.”⁸ Utöver detta påstås Lilian ha varit värdinna på nattklubbar med uppgiften att dansa med herrarna och få dem att beställa in mera champagne. En av hennes bekanta den här tiden skall ha varit konstnären och skådespelaren Michael Wilding.

Fram till krigsutbrottet höll hon kontakt med sin mors släktingar i Swansea och hjälpte dem när hon kunde. Hon undvek sin far. Denne besökte henne flera gånger men meddelades att hon var bortrest. Hon hade det bra ställt, en tid försörjde hon sin mor, men vid krigsutbrottet kollapsade både nöjes- och modebranschen. I matsalen på Villa Solbacken finns en kritteckning som föreställer den då 24-åriga Lilian med mörkblont hår och violblå ögon. Fortfarande 1990 suckade Lilian över minnet. Hon var så totalt utan framtid när teckningen gjordes. ”Jag har ledsna ögon men jag hade inte mycket att skratta åt då.” Hon flyttade in hos sin styvfaster sjuksköterskan Winifred ”Auntie” McLeod (?-1976). I september 1940 gifte hon sig med sin beau den skotske teaterskådespelaren Ivan Craig (1912-1995). Två månader senare kommenderades Craig till Nordafrika. Förmodligen gifte de sig för att ordna Lilians försörjning. Craig hade kaptens grad och familjeunderhållet var generöst. Jag har dock inte kunnat verifiera hans militära meritlista.

Kvinnorna gjorde under kriget civil värnplikt. Lilian arbetade ett halvår med att montera radioapparater för handelsflottan. Det var för tungt för henne och 1941 bytte hon till East Grinstead-sjukhuset där hon arbetade med rehabilitering av krigsinvalider. Läs muntra upp patienterna, till stor del brännskadade piloter. Under 1942 dog hennes mor i cancer. Den 30 augusti 1943 fyllde hon 28 år och mötte prins Bertil på ett cocktailparty. Prins Bertil föll som sten: ”Hon var så vacker, jag hade aldrig sett något vackrare i hela mitt liv! Hon var också trevlig och hade humor.” De umgicks och efter ett tag flyttade hon in hos honom. Det har diskuterats – år efter år – hur det egentligen gick till – Lilian har berättat många versioner – men det tycks ha berott på att kriget tillfälligt löste upp klassbarriärerna. Med freden återkom de med full styrka.

Med freden återkom även Ivan Craig. Han hade hittat en ny partner. Lilian ansökte november 1945 om skilsmässa vilken trädde i kraft november 1947. Hon upplevde sin ekonomiska situation som så osäker att Prins Bertil skall ha köpt villa ”Les Mirages” på Rivieran i hennes namn som bevis för att relationen mellan dem verkligen existerade. Innan skilsmässan hunnit träda kraft omkom Edmund i en flygolycka och prins Bertil annullerade sina äktenskapsplaner. Det finns dock rykten om att de vigdes borgerligt i Paris av svenske generalkonsuln där Raoul Nordling.⁹

⁷ Prinsessan Lilian, Omar Magnergård & Elisabeth Tarras-Wahlberg. Mitt liv med prins Bertil. Ekerlids förlag, 2000.

⁸ Christel Persson. Från hamnstadens fattigkvarter i Wales till de kungliga gemaken i Stockholm. Expressen, 1997-04-06. [Intervju med en ingift släkting i en lokaltidning i Swansea omkring 1976-12-07.]

⁹ Cecilia Hagen. Deras kärlek besegrade allt. Expressen, 1997-01-07.

I fortsättningen försörjdes Lilian av prins Bertil men hon tog länge modelljobb som ”extraknäck”. Hon ambulerade mellan Stockholm, London och Rivieran. ”Auntie” följde med som sällskapsdam. Prins Bertil bekostade två våningarna åt dem: En på Styrmansgatan på Östermalm. En i Mayfair. Genom väninnan skådespelerskan Kay Kendall (1926-1959) var Lilian och Bertil ofta gäster på olika fester i Londons konstnärskretsar. Kay och Lilian hade vissa likheter. Kay brukar beskrivas som en sorts moderniserad och europeiserad variant av de amerikanska crazybrudarna från 1930-talet, tänk Carole Lombard. Craig hade efter kriget framgång som skådespelare i lågbudgetfilmer och TV. Han kom dessutom att äga en kedja tvättinrättningar.

Lilian uppvaktades även av andra. I april 1947 var den amerikanske skådespelaren och tenoren Howard Keel i London för en uppsättning av ”Oklahoma”. Keel hade en liknande bakgrund som Lilian. Han var son till en gruvarbetare och hade haft en tråkig uppväxt med en far som drack och en strängt religiös mor som förbjöd sina barn alla typer av nöjen. Lilian brukade besöka honom i hans våning och pyssla om honom. Keel var nyskild och friade faktiskt till Lilian. ”Men då blev Lilian mycket avvaktande och reserverad... ja, rent av rädd. – Till slut erkände hon för mig att det aldrig skulle kunna bli något mellan oss, säger Howard. Lilian sa att hon var djupt kär och tillhörde en annan man. Gråtande berättade hon också att mannen i hennes hjärta tillhörde ett europeiskt kungahus och att hans familj inte tillät deras kärlek.”¹⁰

Craig beskrev alltid Lilian som hans ”Pocket-Dietrich”. Bästa svenska väninnan Sickan Carlsson beskrev henne så här: ”Första gången jag träffade Lilian var tillsammans med Karin Ekelund och Ragnar Sachs för över trettio år sedan – jag tror att det var redan 1946. De hade redan förut berättat för mig om henne, men ändå blev jag alldeles slagen av hennes skönhet när hon kom in i rummet vid prinsens arm. En liten Meissendocka [158 cm] i svart chiffongklänning, så späd och spröd att hon nästan verkade eterisk.”¹¹ Sickan upptäckte dock snart att den lilla Meissendockans älsklingsrätt var rotmos och fläsk nedsköljt med öl. Hon gillade även kåldolmar, sjömansbiff och sitt hemlands njurpajer.

Lilian och Bertil träffades i början mest utomlands och huvudsakligen under långhelgerna jul och påsk och under industrisemestern. Anledningen till hemlighetsmakeriet var att prins Bertil inte ville att detta förhållande skulle gå samma öde till mötes som förhållandena före kriget där hans far spelat en allt annat än hedrande roll som en sorts torped åt Gustaf V. Vid en journalistträff strax efter krigsslutet vädjade Bertil till dem att lämna dem ifred. Carl Adam Nycop, chefredaktör på Expressen, minns det som: ”Som många av er säkert vet har jag en väninna som heter Lilian Craig. Jag skulle vara väldigt tacksam om ni ville respektera hennes integritet. Ni kan väl göra oss den tjänsten att inte släpa runt oss i spalterna.”¹² Indiskreta hovanställda blev avskedade.¹³ Det dröjde faktiskt 10 år innan Gustaf VI fick veta något. Det tycks ha varit på prinsessan Margarethas affär med Robin Douglas-Home då Gustaf VI även följde den engelska skvallerpressen. Den första notisen om förhållandet förefaller ha publicerats 1953. På en undanskymd plats dock. Det publicerades även fotografier av dem men inte i svenska tidningar. Den första bilden var från OS i London 1948.

¹⁰ Hänt i Veckan, 1983:47. [Intervju med Howard Keel.]

¹¹ Sickan Carlsson & Anna Nyman. Dockan : minnen. 1977.

¹² Fabian af Peterséns. Prins Bertil : Ett liv. 1992.

¹³ Karl-Gunnar Bäck. Stockholms slott, del 3. Slottets prinsar aldrig hemma. Året Runt, 1963:41.

Den svenska självcensuren såg ut så här: 1956 stötte fotografen Len Waernberg från Filmjournalen av en händelse på prins Bertil med en för honom okänd kvinna i Paris och brände av några bilder innan de hann protestera. Hemmaredaktionen visste visserligen inte vem hon var men ansåg ändå bilderna för känsliga för att publiceras. Även Vecko Journalen och SE tackade nej. De publicerades sedermera utomlands i engelska Last Night's News. Där visste man vem Lilian var men inte så mycket mer, bara att hon var frånskild och hade arbetat som variété-flicka.¹⁴

Lilian tyckte sig i samma situation som den frånskilda miljonärskan Wallis Simpson och läste allt hon kom över om henne och hertigen av Windsor. Fru Simpson fick sin prins och det hoppades även Lilian få. Fast det frestade på. Hon skall en gång ha packat prins Bertils kappsäck, slängt den utanför dörren och ropat: ”Far åt h-e, och ta med dig kronan!”¹⁵ Mediadrevet mot Wallis Simpson var så långvarigt och urdjävligt att det förmodligen förklarar Lilians tystnad och låga profil. När Kay gifte sig 1957 – hon och Lilian förefaller ha delat på Mayfairlägenheten – flyttade Lilian till Stockholm på mera permanent basis. Hon och prins Bertil förefaller dock även efter 1957 varit skrivna på skilda adresser – hon och ”Auntie” på Skeppargatan – ända till hon 1967 flyttade in för gott i hans villa Solbacken på Djurgården som ”privat värdinna”.

Det var förresten då [1967] som en av våra herrtidningar pressade prins Bertil på sanningen om Lilian Craig. Han blev något förargad och sa: – Jag är nästan 60 år och jag kilar stadigt med vem jag vill.¹⁶

Som privat värdinna måste Lilian ha en köksa. Den av säkerhetspolisen utvalda var Aina Nellberg som tillsammans med sin man, en pensionerad militär, installerade sig i en tjänstebostad på tomten. Mannen skulle vara uppsyningsman över villan när prinsparet var bortrest. Lilian insisterade på särskilda regler för att inskränka köksans underordnade position. Text fick hon inte äta samma mat som prinsparet: Biff och sjötunga till herrskapet. Lever från Östermalmshallens hundmatsbutik till tjänstefolket. Klagomål bemöttes med att det fick hon tåla. Det var en ära att få arbeta för prinsparet. Tjänstebostaden värderades så högt att kontantlönen närmast var symbolisk. Hovet motarbetade fackföreningar. De anställda hade därför inget avtal med AMF varför även pensionen var symbolisk. För att göra en lång historia kort halkade Nellberg 1970 på en isfläck medan hon rastade hundarna och skadade ryggen. När hon legat till sängs en vecka dök Lilian upp och anklagade henne för att maska på jobbet. ”– Jag blev så blyxtarg, berättar Aina, att jag trots smärtorna hoppade upp ur sängen, tog tag i fru Craig, vände henne om och formligen sparkade ut henne från min bostad. – Kanske är jag den enda i världen som kickat en blivande prinsessa i ändalykten, småkrattar Aina.”¹⁷

*

Det går att beskriva ganska detaljerat hur Lilian kom att accepteras av kungahuset. Den först invigde var prins Wilhelm som ju hade motsvarande problem och han förefaller att ha hjälpt prins Bertil att presentera Lilian för Gustaf VI och drottning Louise vilket skedde på neutral mark, i Köpenhamn hos drottning Ingrid juli 1960. Detta ledde till ett privat besök hos kungaparet på Drottningholm, en familjemiddag, förmodligen 1961, där hon fick sitta mellan

¹⁴ Husmodern, 1976:46.

¹⁵ Fabian af Peterséns. Prins Bertil : ett liv. Eget förlag, 1992.

¹⁶ Svensk Damtidning, 1973:43.

¹⁷ Henry Sidoli. Hushållerska på Villa Solbacken. Hänt i Veckan, 1987:22.

Gustaf VI och Sibylla. Lilian gjorde entré med orden "Finally here!" Det skedde utan prins Bertil eftersom denne nästan hela det året var sängliggande med analfistlar och diskbräck och genomgick sju operationer. 1962 fick hon en personlig inbjudan till Gustaf VI:s 80-årsfest. Sibylla tog med henne på en modevisning så att hon skulle se presentabel ut. Första svenska omnämmandet av förhållandet var i en Expressintervju samma år. Bertil och Lilian hade alltför ofta blivit sedda ihop på restauranger, teaterbesök o s v och Bertils "munkliv" väckte frågor:

– Då och då har engelska Lilian Craig dykt upp. Engelska tidningar brukar med jämna mellanrum påstå att ni [prins Bertil] varit förälskad i henne i så där 18 år, men att ni lovat kungen att inte gifta er med henne förrän lilla kronprinsen blivit myndig.

– Det är riktigt att jag känt henne i många år, men vi är bara goda vänner.¹⁸

Vid Nikita Kruschevs besök 1964 introducerade Gustaf VI henne som sin engelska faster (en vana som CG senare tog över) men hon fick inte delta vid prinsessans Desirées bröllop samma år utan satt hemma och såg bröllopet på TV. Den första officiella bilden av de två tillsammans var när de 1966 anlände till Carl Johan Bernadottes 50-årsfest. 1968 presenterades hon, i en längre artikel i Vecko Journalen, fortfarande som god vän. "1969 hade Mrs Craig gjort en del smärre inbrytningar i form av luncher på Drottningholm och kungen hade varit på middag på Solbacken på Djurgården. I juni tillbringade hon en vecka på Sofiero."¹⁹ 1971 hade Lilian i veckotidningarna avancerat till "livsledsagerska". 1972 var Gustaf VI på besök i villa "Les Mirages" och gav dem tillåtelse att gifta sig. Hon och han fick dock ej förekomma samtidigt i bild. Därefter var hon prins Bertils bordsdam på en av Sibyllas officiella middagar, blev bjuden till Gustaf VI:s 90-årsbjudning där hon placerades som om hon var hans svärdotter och deltog även i andra evenemang som när spanske ambassadören i Sverige gifte sig och hon placerades bredvid furst Rainier. 1976 gifte de sig och Lilian blev prinsessa av Sverige. Trägen vinner. Prins Bertil kommenterade efteråt:

De första 15 åren av vår bekantskap fick vi mer eller mindre smyga. Vi vågade inte ens resa tillsammans. Skulle vi till exempel till Frankrike, så flög Lilian dit, och jag åkte bil eller tåg. Vi vågade aldrig gå ut tillsammans. Kunde inte gå på restaurang eller bio, på teater eller bjudningar tillsammans. Vi var helt enkelt tvungna att ta hänsyn till den tidens moraluppfattning och etikett. Nu är det ganska annorlunda.²⁰

Under senare år har Lilian ofta följt med på mina industriresor. Hon brukar förse mig med roliga historier som jag kan dra i olika sammanhang, och dessutom har hon en förunderlig förmåga att kunna lätta upp stämningen när vi andra känner oss trötta och pressade.

Efter en ansträngande dag i Kuala Lumpur [1978] skulle vi åka ner till hotellmatsalen för att äta. Men där nere pågick diskotekdans till musik som höll på att blåsa oss tvärs igenom väggen.

"Vi går", sade jag.

"Nehej", sade Lilian. "Här ska dansas!"

¹⁸ Gösta Ollén. "Monarki eller republik? Det beror på hur vi sköter jobbet." Expressen, 1962-02-13.

¹⁹ Ulf Björkman. Kungens adjutant. BNL förlag AB, 1987.

²⁰ Elisabeth Reich. Om prins Bertil och Lilian Craig. Allers, 1976:50.

Hon fick med sig hela delegationen. Golvet var nybonat, så de tog av sig skorna. Och snart virvlade svenskarna ystert omkring, pigga som mörtar. Jag var den ende som nöjde mig med att titta på. Men även det kändes stimulerande.²¹

*

Det har genom åren publicerats så många versioner av Lilians tidiga liv och hur hon kom att möta prins Bertil att det troligaste är att hon drev med journalisterna genom att hitta på olika varianter. Bristen på tillförlitlig journalistik har medfört att hon är ganska anonym. Hennes enda kända karaktärsdrag är att ha skämtlygne, vara bra på ekivoka historier och älska skvaller, förströelselitteratur och film – hennes största intresse. När Bertil var på någon officiell tillställning brukade hon gå på bioföreställningen 9-11 eftersom han kom hem vid den tiden. Senare blev det såpoperor som *Sunset Beach*. De långa vistelserna på Rivieran gjorde att hon talade bra franska. Svenskan var däremot usel eftersom hon och Bertil talade engelska med varandra. Hon tog upp prins Bertils intressen: Bilkörning, segling, golf och matlagning. Liksom prins Bertil var hon bra på att vissla och de brukade roa gästerna genom att vissla i stämmor.

Från början av 1950-talet följde Lilian med på privata bjudningar och de gav även fester på villa Solbacken. På dessa var det vanligt med utklädningslekar och levande charader. ”Både prins Bertil och Lilian älskar handfasta skämt och s k practical jokes. De spelar med förtjusning teater och älskar att klä ut sig. I flera år hörde det till familjeskämt att Lilian på prinsens födelsedag skulle komma utspringande ur en jättelik tårta som en överraskning vid födelsedagsfesten. Och när goda vänner gav middag häromåret serverade Lilian och prinsen iförda oklanderlig betjäntmundering respektive svart/vit serveringsdress.”²² – ”Med sin fina kombination av spontanitet, värme, humor och inte minst taktfullhet blev hon snabbt älskad av alla som lärde känna henne.”²³ Hon hade inga officiella uppdrag, de kom senare efter Bertils död 1997, men tackade alltid ja till cocktailpartyn, damtillställningar och invigningar.

Den mest kända episoden med henne är från ett officiellt besök hos president Reagan 1981 där hon köpt en sorts låtsasketchup som mest var rött vatten. Hon var också en av de få personer som kunde ta sig friheter gentemot CG. Vännerna: ”Hon är en högst ovanlig kvinna och den borna antisnobben. Hon är inte det minsta imponerad av titlar. Hon är till sin natur ganska mycket bohem, något som prinsen innerst inne också är och som han älskar hos henne.”²⁴ När prins Bertil dog kunde inte Lilian förmå sig använda deras gemensamma sovrum längre utan bäddade åt sig i soffan i vardagsrummet. Silvia flyttade in med en tälotsäng och höll henne sällskap första tiden. Därefter sov Lilian över på slottet. Det dröjde länge innan hon hämtade sig. Sista gången skämtlynnnet tittade fram förefaller ha varit Millenniefesten där hon dök upp iförd en oerhört märklig silverglänsande rymdklänning med kapuschong.

*

Så vad ska man då säga om denna engelska partyingla, bohem, golddigger och charmtroll, nu prinsessa av Sverige? Förmodligen är bästa svaret att prinsessor kommer i alla varianter. Somliga är ambitiösa. Andra är som fåglarna under himlen. De sår inte, skördar inte och samlar inte i ladorna, men Gud föder dem ändå. Hemlighetsmakeriet omkring förhållandet har

²¹ Prins Bertil, Bo Bengtsson, Lars Ekegren & Uno Grönkvist. Prins Bertil berättar. 1983.

²² Året Runt, 1976:48.

²³ Chris Thoen. Utomlands betraktar man dem som ett äkta par. Svensk Damtidning, 1972:14.

²⁴ Tove Elias-Nielsen. Prins Bertil och Lilian Craig. Året Runt, 1969:29.

tolkats som att kungahuset skämdes över Lilian Craig och därmed också över prins Bertil. Kanske är det så. Det är omöjligt att säga. Gustaf VI var i alla fall mycket tacksam över hennes lojalitet: Att hon i motsats till Marianne Bernadotte aldrig protesterade mot hur hon behandlades.

Det har efteråt beklagats att prins Bertil och Lilian Craig inte fick bilda familj och skaffa sig barn. Det finns uppgifter om att åtminstone Lilian så ville.²⁵ Lilian påstod att hon ett tag i hemlighet köpte babykläder och grät över dem. Nu blev det ganska mycket pengar, 90-110 miljoner beroende på hur man räknar, och en bekymmerslös tillvaro i stället.

Ur ekonomisk synvinkel var alternativet – att trotsa far – närmast en katastrof, vilket ju redan exemplen med de olydiga prinsarna hade visat. Bertil skulle då ha förlorat sitt apanage på 180 000 kronor skattefritt om året, en rejäl summa på 1950-talet. Han skulle också ha gått miste om sitt arvode som arvfurste, ytterligare 90 000 kronor. Det är en ersättning som staten betalar ut till Sveriges arvfurste för rätten att disponera Arvfurstens palats, där UD har sitt högkvarter.²⁶

Barnen hade hur som helst fått en tuff uppväxt. Prins Bertil var gammal officer och förordade hårda tag i alla tänkbara sammanhang: Barn borde uppfostras med örflar och stryk, ungdomsbrottslingar få hårdare straff och billånare och yrkesbrottslingar mörbultas till de insåg fördelen med att hålla sig på rätt sida av lagen.^{27,28}

*

Prins Bertil och hans Lilian har i efterskott fått mycket sympati för att de ”offrat” sig för monarkins fortbestånd. Argumentet har varit att enligt den gamla successionsordningen §4 skulle riksdagen om det saknades en myndig tronföljare utse en riksföreståndare. Gustaf VI fruktade att om det inte fanns en arvprins att tillgå skulle riksdagen ta tillfället i akt och avskaffa monarkin. Det var en uttalad socialdemokratisk strategi men självförvållad genom att kungahuset under lång tid avvisat alla former av kvinnlig tronföljd. Det fanns redan under kriget en diskussion om att införa kvinnlig arvsföljd men varken Gustaf V eller Gustaf VI var intresserad då och inte heller när Danmark införde kognatisk tronföljd 1953. Enligt en debattbok 1968 skulle landet haft 40 tronarvingar om kvinnlig tronföljd utan inskränkningar införts.²⁹ Motargumentet var att om man inte aktade sig skulle snart hela befolkningen vara arvsberättigad.

²⁵ Das Neue Blatt, 1969. Citat ur: Svensk Damtidning, 1969:11.

²⁶ Fabian af Petersens. Prins Bertil. Ett liv. Bokförlaget T Fischer & Co, 1992.

²⁷ Expressen, 1969-10-26.

²⁸ Kvällsposten, 1969-03-27.

²⁹ Björn Tarras-Wahlberg & Kjell Treslow. Kan kungadömet bevaras? : ett inlägg rörande monarkins ställning, republikdebatten och författningsfrågorna. Stockholm, 1968.